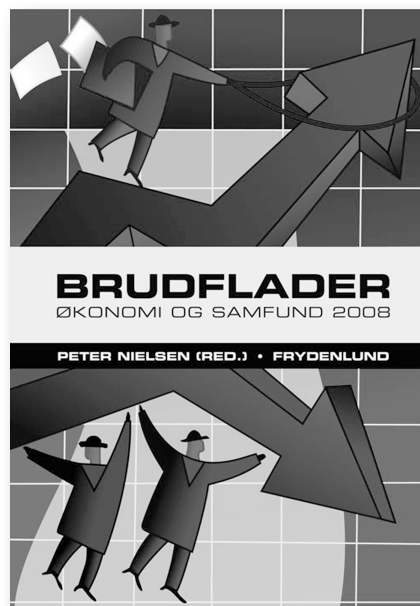

BEFRIENDE MANGFOLDIGHED

Anmeldt af Preben Etwil

BRUDFLADER
Økonomi og samfund 2008,
red. Peter Nielsen,
248 sider, kr. 249,-, Frydenlund.

Hvis man er en hammer, tager alle problemer sig ud som et søm. Når en økonom ser et samfundsmæssigt problem, får han straks sin økonomhammer op af lommen og begynder at banke løs på fænomenet til ukendelighed. Komplicerede samfundsmæssige forhold bliver betragtet som et økonomisk anliggende og behændigt indlagt i overskuelige og matematisk beregnelige formler med kønne og kontinuerte egenskaber. Der differentieres, integreres, manipuleres og trækkes fra – og vupti er der annoncerede upolitiske anbefalinger ad libitum. Fremstillet som fornuften og videnskaben mod dumhed og politik.

Peter Nielsens bog *Brudflader* er et befriende korrektiv til denne betragtningsmåde. I bogen er samlet en række – primært yngre – forskeres bidrag, som forsøger at beskrive og analysere en række aktuelle samfundsmæssige forhold i krydsfeltet mellem økonomi, sociologi og politologi. Som bogen selv formulerer det: "Samfundsøkonomien er præget af brudflader, der går på tværs af traditionelle skel mellem det økonomiske og ikke-økonomiske".

Bogen består ud over redaktørens indledende essay af tolv selvstændige artikler, der dækker så bredt som arbejde, klasser, ulighed, velfærd, miljø, information og demokratiudvikling. Der er anlagt en kritisk vinkel på den fremherskende nyliberale diskurs i Danmark. Der er dog mere tale om tanker i tiden, end egentlige analyser. Man

kunne kalde det alternative refleksioner, men så heller ikke meget mere.

Det er umuligt i en antologi, at yde alle bidragsyderne fuld retfærdighed. Pladshensyn gør, at denne anmeldelse alene forholder sig til velfærdsstatstemaerne i bogen.

Peter Nielsens indledning beskæftiger sig især med fortællingen om modsætningsforholdet mellem arbejdsmarkedsforhold og de stigende forureningsproblemer. Nogle meget komplekse sammenhænge, hvor det første fokuserer på nationale økonomisk-politiske forhold, mens det andet i høj grad er et globalt anliggende. Peter Nielsen konstaterer ikke overraskende, at mens økonomer som regel har skrāsikre meninger om alt inden for både økonomiske og naturvidenskabelige forhold, så udtaler naturvidenskabsfolk sig yderst sjældent om økonomiske forhold. Sidstnævnte bliver ved deres læst, hvilket med stor tydelighed demonstrerer, at økonomi ikke kun er en eksakt videnskab, men i lige så høj grad er en holdningsorienteret politisk *geschæft*.

Peter Nielsen har senere i bogen en udmærket oversigt over velfærdssamfundets historiske udvikling, fulgt op af en række konkrete – men løse - forslag til hvordan velfærdsstaten bør kunne frigøre sig fra nyliberalismens markedsgørelse. Disse alternativer bliver også fuldt op af Erik Christensens kritik af både Regeringens Velfærdskommission (RVK) og Den alternative Velfærdskommission (DAV). Sidstnævnte leverer, efter Erik Christensens mening, ikke et reelt alternativ, men kun et venstresocialdemokratisk korrektiv til RVK. Begge kommissioner er besat af en økonomisk arbejdsmarkedsvækstfilosofi. En vækst der hverken er bæredygtig i global eller miljømæssig forstand. Et reelt alternativ er, igen efter Erik Christensens mening, derimod indførelse af en såkaldt basisindkomstordning – bedre kendt som borgerløn, der dog ikke nævnes ved navn. Dette ville kunne skabe et mere lige velfærdssamfund, der hverken har social-, arbejds-, generations- eller kønspolitiske skævvridninger. Erik Christensen nævner selv, at forslaget i dagens Danmark er en smule utopisk, men at utopi er nødvendig

for at fremme en fremtidig alternativ realistisk politik. Det ville nu nok have været på sin plads at se et finansieringsforslag, så man selv kunne vurdere, om det havde en realøkonomisk og parlamentarisk gang på jorden.

Velfærdsproblematikken følges også op af Stine Maiken Brix, der påpeger, at den nuværende regering ikke vil indføre en minimalstat gennem en omfattende politisk reformpakke. Tværtimod, strategien er at gennemføre en slags visnepolitik, hvor den offentlige sektor, gradvist men sikkert, vil blive neddrolet og siden markedsgjort. Det bekymrende er, at hovedparten af fagbevægelsen og Socialdemokratiet langt hen ad vejen følger denne nyliberale diskurs, og at den kritiske del af fagbevægelsen, venstrefløjens og de sociale bevægelser ikke er stærke nok til at være dagsordensættende.

Tim Knudsen og Heidi Houlberg Salomonsen skriver, at den nye kommunalreform i 2007, der nærmest kom som en tyv om natten, har muliggjort en voldsom statslig centralisering. Magten ligger nu i færre topstyrede homogene kommuner, der lettere kan sammenlignes med det private erhvervsliv. Borgernes mulighed for aktiv lokal deltagelse er tilsvarende blevet reduceret. Denne udtynding af den nærdemokratiske indflydelse kan bl.a. også ses af, at antallet af politiske kandidater på det lokale niveau har været drastisk faldende. Færre og færre lokale synspunkter bliver derfor inddraget i den administrative og politiske forvaltning. Forfatterne mener, at fremtiden peger på, at enten går kommunerne i en koncernstyret retning, dvs. hvor direktionerne får større indflydelse og de valgte politikere får en tilbagetrukket rolle, eller kommunerne udvikler et egentlig parlamentarisk system, hvor der dannes en slags regering og en opposition. Førstnævnte model vil gøre kommunen mere orienteret mod erhvervslivets styreform, mens sidstnævnte model i højere grad vil gøre kommunalpolitik sammenlignelig med landspolitikken.

Janne Gleerup beskriver den offentlige sektors moderniseringspolitik, og påviser dens indre modsætninger. Hun skriver, at offentlige institutioner samtidig ledes med

både fløjls- og jernhandsker. Fløjlshandsken hedder Human Ressource Management (HRM), mens jernhandsken hedder New Public Management (NPM).

HRM forsøger at trække uudnyttede menneskelige potentialer ind i arbejdslivet, da det er mennesker, og ikke maskiner der skaber værdi. Det sætter fokus på medarbejderudvikling og dialog. Formålet er at nedbryde organisatoriske og faglige hierarkier. Problemet er imidlertid, at viden fra oprindelige uddannelser ikke er langtidsholdbare. Erfaringer bliver så at sige hjemløse. HRM er en stærk holdningsbearbejdende personalepolitik, som nærmest i et religiøst sprog taler om mission osv. Idealet i HRM er en sammen-smeltning af privat- og arbejdsliv, hvilket afstedkommer udtynding af fagbevægelsens indflydelse på løn- og arbejdsvilkår.

NPM er ikke en samlet teori, men et sæt af begreber og praksis, som har været en del af den offentlige styring siden midt-80'erne. Udgangspunktet for NPM var, at det ikke mere var muligt, at styre den offentlige sektor gennem detail- og norm-

styring, som blev erstattet med mål- og rammestyring, der senere igen blev udvidet til også at omfatte ressource- og resultatstyring. Der skal skabes en adskillelse mellem den instans, der bestiller opgaven, og den der udfører opgaven. Dette sikres gennem kontraktstyring. Det gælder i alle led fra departement til direktionsstyrelsen, fra direktionsstyrelsen til kontorchefen og fra kontorchefen til medarbejderne. Det centrale bliver brugeren – ofte italesat som ”kunden” (jfr. markedsidealet). Da den offentlige sektor ikke har en egentlig økonomisk bundlinie, bliver al aktivitet rettet mod det målbare, dvs. at de offentlige institutioner skal være outputorienterede, og alting skal kunne kvantificeres og evalueres. Resultatet er en omfattende administrativ byrde med en meget lille dokumenteret effekt.

Kritik til trods er bogen et væsentligt, nødvendigt og kritisk modspil til den alt for dominerende nyliberale økonomisk politiske debat, der i disse år præger det offentlige rum. Bogen er et beskedent bidrag til at bryde dette mønster.